Čabän

Ročník XVII. Číslo 7

2013
júl

Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia

Citarový a remeselnícky tábor

Čo vlastne sú tie citary? Slováci na Dolnej zemi a Maďari taktiež tvrdia, že je ich tradičným hudobným nástrojom. No však ja by som ostala iba pri pojme Dolná zem, že patrí Dolnozemčanom a nech sa o tom a rozhodnú výskumníci, od koho závisí ich používanie. Ostala by som pritom aj preto, lebo na Dolnej zemi v Békešskej Čabe vyše dvadsať rokov organizuje Čabianska organizácia Slovákov Slovenský citarový tábor, od začiatku čoho 8 citarových kapiel sa založilo na okolí. Je pravdou, že niektoré kvôli zanepráznenosti zriedkajšie sa stretnú, ale kapely pozostávajúce zo žiakov a dôchodcov fungujú na vysokej úrovni. Výučbu hry na citarách nájdeme aj v našich slovenských školách.

V posledných rokoch tento tábor sa dostal do projektov dolnozemskej spolupráci, ako zoznámenie sa s tradičnou hudobnou vetvou remeselníctva našich predkov. V tomto roku (30.06.-06.07.2013) sa zúčastnili šesťnásti Dolnozemčania z Vojvodiny zo Starej Pazovej, z Petrovaradínu a zo Šidu, ktorí ako celkom začiatočníci sa pustili do práce, ale tým vyšším úspechom vystúpili na Galaprograme tábora, kde predniesli aj svoj osobitý program so sprievodom gitary. Zožali veľký úspech. Ostatní účastníci taktiež boli zadelené do skupín podľa znalostí hrania na citarách. Prišli z jedenástich osád. Najšikovnejšími bol vysokouznaní odborník Ferenc Borsi, pokročilými Kálmán Juhász, a začiatočníkmi Hruskáné

pokračovanie na strane 2.

Pokročilí na galaprograme

Mierne pokročilí

Vojvodinskí začiatočníci

Začiatočníci miešaná skupina

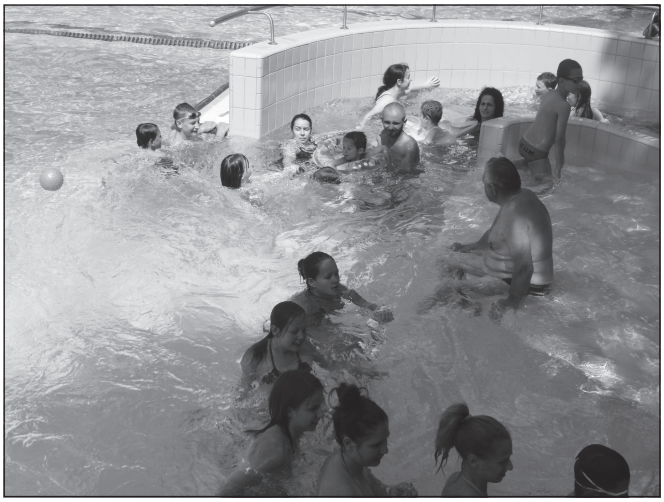

Na kúpalisku

Na zábave pri ohni

pokračovanie z 1. strany

Hajdú Emese a Ildika Očovská, ktorá bola napokon aj vedúcou tábora. V tomto roku spracovali čabianske tance.

Samozrejme v tábore nešlo iba o citarách a spev, vo voľnočasovom zamestnaní odborníčka, Alžbeta Liptáková sa zaoberala s nimi, zamestnávali sa napr. vyšívaním, pradením, navliekaním korálikov, z látky vyrobenými dekoratívnymi pásmy do vlasov, maľovaním na sadru, ale boli aj zábavné programy - čo aj troška zblížil účastníkov a uvoľnil ich po odbornej práci. Výpomocnou silou bol jeden dobrovoľník z Dobrovoľníckeho centra Béthel Juraj Lipták, ktorý už dlhé roky sa k nám vráti pomôcť. Po tábore menšia skupina sa pobrala na Deň Slovákov v Maďarsku, aby prezentovala celý tábor a citarovú hudbu v Pálháze. Podujatie podporili: Úrad Slovákov žijúcich v zahraničí a Národný kultúrny fond.

red

Čabianske tance

Solo spev:

Šuhaj ledačina s čiernyma očima, Veru by za teba Dunaj preskočila.

Ni Dunaj, ni Dunaj, len Červenô more, Za tebou, šuhajko, potešenia moje.

Marš:

Pod oblôčkom záhradôčka tŕňím pleťená,

V tej záhradke rozmarínčok, biely kvietok má.

Šej, haj rozmarín, veď ja o tom dobre viem.

Koho ňechcem, ňemilujem, toho vypoviem.

Bránili ti k nám chodievať, že som chudobná,

Hľadaj si ty bohatejšiu ešťe odo mňa.

/:Hľadaj si bohatšiu, mne chudobnej pokoj daj.

Na mňa smutnú, zarmúcenú už nepozeraj.:/

Kto je tomu na príčine, len tá tvoja mať.

Predo dverci vystávala, nechcela ťa dať.

/:Hej, dať ňechcela, len ma prosiť kázala.

Boh daj v tom žiali ostala, čo sme mi dvaja.:/

Karička:

/:Bože môj, Bože môj, prečo ma tak tresceš?:/

/: O, jaj, koho ja milujen, toho mi dať nechceš.:/

/: Milujen ednyho šuhaja švárnyho.:/

/: O, jaj, ale ja dobre vien, že nebuden jeho.:/

/:Bože môj, Bože môj, prečo ma tak tresceš,:/

/: O, jaj, tým mojín rodičon rozumu dať nechceš!:/

/:Daj jin ho, daj jin ho, nak ho oni majú,:/

/: O, jaj, nak mňa za frajera doma nebíjajú!:/

Čardáš

Na oblôčku stuhlička, pusť ma nuká dušička!

Nak nemonen tu von sám, aj koníček, aj sersám.

Počkaj milý, chvíločku, nak opášem sukničku,

Uviaž koňa pod cieňu, a ty milý, hibaj dnu!

Tečie voda aj potok, popod Novákov oblok,
Žltie kone plúvajú, a na Ilku volajú.

Ilka milá, hibaj von, máš plný dvor mládencov
Nechcen je jich na dvore, veď mi je Zahorán v komore!

Marš
Cez tú Čabu bystrá voda pretekáva

Už ma ten môj najmilejší zanaháva.
Zanaháva, aj prestáva, už ma moje smutné srdce zanaháva.

Nebudem sa za ednyho veru trápiť,
Môžem mu ja jeho prsten naspäť vrátiť.
Ja mu vrátim, ja mu ho dán, s ednyn son sa pohnevala, desať ich mán.

Pamätný šachový turnaj Ančinovcov

3.-5. júla 2013 prebiehal VI. Pamätný šachový turnaj Ančinovcov a Fide-Open. „Gens una sumus" – Sme jedna rodina je heslom FIDE -u, čo je aktualitou aj podujatia dnešného roka, veď bolo usporiadané na počesť dvoch čabianskych rodákov, súrodencov Ancsin Endre (1909-1975) a Ancsin György. Endre sa narodil v Čabe a s rodičmi v roku 1947-om sa presídlil do Československa. Do jeho smrti žil v Komárne a bol vedúcim miestneho šachového klubu. V Karlových Varoch vyhral v r. 1953 medzinárodnú osobnú súťaž, ale najväčším a trvalým jeho výkonom boli jeho šachové úlohy. Vyrobil 300 úloh z 2. a 3. krokov, na súťažiach zožal samé uznania a ceny.

Pri otváracom prejave

Hlavnú záštitu brali generálny konzul SR Štefan Daňo a primátor mesta Gyula Vantara. Organizátormi boli Samospráva Békešskej Čaby, Šachový zväz župy Békéš, miestna slovenská samospráva, Čabianska organizácia Slovákov a Dom železničiarov, ktorí dlhé roky príkladne podporujú podujatie. Pri organizátoroch akciu podporila Slovenská samospráva župy Békéš a členovia rodiny Ančinovcov - Dr Ancsin György, Ancsin Károly, Kissné Ancsin Mária, Ancsin Pálné - , poslanec miestnej samosprávy Dr Kerekes Attila a Dr Csicsely Ilona, Unicon Rt, Spolok priemyselníkov, Nadácia Béthel, z médií Békés Megyei Hírlap, Csaba Rádió, Csaba TV, Csabai Mérleg.

Organizátori podujatia, predseda Šachového zväzu župy Békéš József Petró a predseda súťažnej komisie László Seres ako vždy aj v tomto

pokračovanie na strane 2-4.

Pri práci súťažiaci

roku presne zorganizovali všetko v prospech nerušeného priebehu súťaže. Účastníkov vítala členka predsedníctva Čabianskej organizácie Slovákov (ČOS) Judita Pribojská Molnárová, po nej nastupovali viceprimátor mesta Kiss Tibor a generálny konzul SR Štefan Daňo privítal 60 člennú súťažiacu skupinu. Po trojdňových hrách sa vytvorili nasledujúce špičkové výsledky:

I. Gál József 6 bodov
II. Kakukk Sándor 5 bodov
III. Hegyesi Zoltán 5 bodov
IV. Szász Jínos 5 bodov
V. Molnár Ernő 5 bodov
VI. Csomós János 5 bodov

Zo Slovenska pricestujúca skupina pod vedením Kukely Imre končila medzi poprednými.

Na záverečnej akcii odovzdali ceny členovia rodiny Ancsinovcov, zastupitelia ČOS-u Judita Pribojská Molnárová, a Michal Tóth, napokon primátor mesta Gyula Vantara najprv odovzdal cenu slovenskej, komarňanskej skupine, potom majstrovi FIDE-u Gál Józsefovi, župnej víťazke Erdős Boglárke a župnému víťazovi Kakukk Sándorovi. Pohár súťaže odovzdal víťazovi Gál Józsefovi zakladateľ poháru Dr Ancsin György. Na záver riaditeľ Domu železničiarov Maczkó István poďakoval za prácu súťažiacim a organizátorom, a pozval ich na nasledovnú akciu usporiadanú v roku 2014.

aa

Ancsinovci s primátorom

Víťazi

Odovzdali obnovené hlavné námestie

Čabiansky slovenský klub v júlových dňoch organizoval kvízu „Spoznaj svoje mesto", v rámci ktorej Gécs Béla miestnohistorik oboznámil členov klubu starými, obnovenými budovami námestia Sv. Štefana. Niekoľko myšlienok z jeho prednášky:

„Námestie Sv. Štefana je starobylím hlavným námestím. Pred skoro 300. rokmi, v čase ktorej prišli sem prví slovenskí poddaní – miesto dnešného námestia bolo obklúčené tenkým pásmom lesa a trstiny. Po preletení polstáročia tedajšiu ulicu obkľúčili nízke domy z váľkou a zo zeme vybíjaných múrov s trstinnou strechou. Potom pomaličky postavili poschodové domy, ktoré dodnes strážia námestie. Tieto budovy skoro každé majú vyše sto rokov. Prvou poschodovou budovou bola Radnica, ktorá v tomto roku oslavuje svoje 140. výročie.

V predošlom roku začali najväčšiu rekonštrukciu hlavného námestia. Priečelie Radnice, ktorú dakedy vytvorili podľa plánov inžiniera Ybl Miklósa, prezliekli do nových šiat. Celá dlažba sa obnovila a vybudovali sa atraktívne fontány. Pri katolíckom kostole prechádzajúcich sa očarí zvonková túrňa so zvonkohrou. Pred ním stojáci, v roku 1885-om postavený poschodový nájomný dom po rekonštrukcií sa stal nikdy nevidenou elegantnou budovou námestia. Zvonka obnovili aj najstaršiu mestskú farmaciologickú budovu postavenú lekárnikom Varshágom, Dom lekárne Sas (Orol).

Dnešný výzor hlavného námestia zažije najkrajší výzor počas svojich dejín. Kovové kandelábere prispejú k peknému, náladovému večerňajšiemu výzoru námestia. Taktiež zo železa vyliate lavice vábia prechádzajúcich na posedenie a kochanie sa v novom námestí."

Prechádzka sa končila v Hotely Fiume, kde účastníci si pozreli pamätnú tabuľu Mihálya Munkácsyho a vo vnútornom priestore pamätnú tabuľu, zvečňujúcu stretnutie Ady Endre a Ondreja Áchima. Po užitočnej prechádzke si sadli k spoločnému obedu, a spoločne si zaspievali.

aa

zdroj: internet

Kamže po ceste?

V 2008-om Čabianska organizácia Slovákov organizovala okružnú cestu s pomocou Jána Mikluša a jeho kolegov z Prešova, aby členovia čabianskeho spolku zoznámili sa so skrytými hodnotami Východného Slovenska. Cesta sa vydarila tak úspešne, že v 2013-om sa obrátili so záujmom ešte raz organizovať. Riaditeľka Domu slovenskej kultúry Anna Istvánová sa pustila do práce a do podrobna zostavila program cesty, ale žiaľ nemohla vycestovať so skupinou.

Samozrejme prvou zastávkou bolo Košice, veď je Európskym kultúrnym mestom. Sprievodcom bol Ladislav Tischler a milo sa s nami zaoberali aj pracovníci Domu Rodošto pod vedením Roberta Polláka. Košická prechádzka troška sa skrátila, lebo nebo nebolo s nami a pršalo, pršalo, pršalo. Takže po námestí a múzea boli sme nútení ostať v Dóme, ktorý bol krásny a otvárala sa nám možnosť aj podbrobnejšie sa zoznámiť s ním.

Večer sme sa stretli s našim dobrým partnerom v Prešove v univerzitnom kolégiu, kto nám vyšiel na špičke v ústrety so svojou kolegyňou. Druhý deň nás čakali kryté poklady okolia, drevené kostolíky – keďže väčšina obyvateľstva je pravoslávskeho vierovyznania. Pani sprievodkyňa veľmi podrobne a zaujímavo nám otvárala púčiky kvetu charakteristiky tejto pospolitosti. V skanzene nás zasa chytilo nebeské požehnanie, ale niečo sme napriek tomu pozreli. Po kostolíkoch sme prešli do Bardejova, námestie ktorého ako v rozprávkach, a naschvál, oproti predošlej ceste, teraz sme mohli vojsť do Dómu a nadýchať jeho duchovnosť. A čo večer? Mohli sme zaspať s pohľadom na ľubovňanský hrad. Mali sme sa vyspať, lebo na druhý deň nás čakala úloha, dobrodružstvo na pltiach. Nemohol nás zviesť z toho ani duch hradu. Stretli sme sa v Goralskom dvore, kde nás mimoriadne milostivo vítali a každí bez výnimky mal si zasadnúť na plť, aby túto zvláštnosť kraja vyskúšal. A nebolo námietok i keď nás nebo zase strašilo. Švárny pltník napriek jeho namáhavej práci nás informoval o pltníkoch, o prírodných tvoroch a legendách. Dostali sme odpoveď na všelijaké otázky ako napr. Pieniny prečo nazývajú práve tým? (A uhádli sme.) Prečo nosia na klobúku mušle, prečo sú na plti vopred priviazané konáre z jedličky atď. Po splave sme s fotkami a plno zážitkami sa vrátili do Goralského dvoru, aby sme sa naobedovali s miestnymi špecialitami. S plným brúškom – samozrejme v daždi – sme sa vrátili k Červenému kláštoru a odtiaľ sme sa pustili na ubytovanie. A neuhádnete, spali sme pod Spišským hradom! V okolí sme si pozreli gejzír a Spišskú kapitulu.

Posledný deň, keďže ešte stála pred nami dlhá cesta, naplánovali sme iba Dobšinskú jaskyňu. Mnohí sa báli cesty, ale všetci záujemcovia sa dostali do jaskyne, aj tí „neveriaci". Po štyroch dňoch sme sa vrátili zážitkami, skupina sa stala ozajstnou skupinou. Mnoho do cesty padnúce významné osady napr. Levoča, alebo Betliar, hrady (spomenuté), jaskyňa (Ochtinská aragonitová) sa nezmestila do programu, ale sme sa dojednali, že to sú také frekventované, že viac možností sa otvorí na ich navštívenie, ako na kryté poklady. Ďakujeme, ktorí nám pomohli a vyšli v ústrety.

kr

Tri časy zastúpené v jednej akcii

Deň Slovákov v Maďarsku sa usporiada od roku 1997 a každoročne sa viaže k štátnemu sviatku sv. Cyrila a Metoda v SR. Miesto sa strieda medzi osadami obývanými Slovákmi. Každoročne sa o tom rozhodne Valné zhromaždenie Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku. V tomto roku sa to dialo na severe v Pálháze. Za organizovanie kultúrnej časti, prezentovania sa slovenských pospolitostí už viac rokov zodpovedá Slovenské osvetové centrum. Aj v tomto roku sa zúčastnili mnohé slovenské skupiny so svojou duchovnou, materiálnou a gastronomickou tradíciou. Hrdo trpeli aj horúčavu a medzi sebou sa dobre cítili. Kultúrny program prebiehal na dvoch líniách: vonku pred osvetovým domom vystúpili napríklad aj členovia čabianskeho citarového tábora, a v divadelnej sále osvetového centra sa striedali rôzne skupiny zastupujúce pestrý prierez zachovanej slovenskej kultúry. Okrem toho otvárali sa dve výstavy. V osvetovom stredisku riaditeľ Slovenského inštitútu v

Budapešti Gabriel Hushegyi otvoril výstavu pod názvom 1150 rokov od príchodu sv. Cyrila a Metoda na území Slovenska a vyjadril potešenie z toho, že výstava je dostupná aj na krajanskom území. Ďalšia výstava čakala

pokračovanie na strane 6.

pokračovanie z 5. strany

záujemcov v oblastnom osvetovom dome o tradičnom zvyku zemplínskych Slovákov. Výstavy v budúcnosti sa presťahujú na samé miesta obývané krajanmi.

Ako vždy, jedným najslávnejším momentom bol po vítacích slovách a bohoslužby odovzdanie vyznamenania „Za našu národnosť". V tomto roku Valné zhromaždenie udelilo aj Čabanke, menovite PhD Alžbete Hornokovej Uhrinovej vyznamenanie – gratulujeme jej aj osobitne. Ďalšie dve vyznamenania si mohli prevzať: Mária Holodová z Baňačky a Slovenský národnostný spevácky zbor z Malej Huty, ktorým tiež gratulujeme.

A aby sme neobišli ani officiálnu zložku, pripomenieme z nej najdôležitejší moment: rokovanie Zoltána Baloga, ministra pre ľudské zdroje s Dušanom Čaplovičom, ministrom školstva SR v téme poukázajúcej do budúcnosti – o školstve. Jej realizovanie tiež patrí k budúcnosti.

Teda Deň Slovákov v Maďarsku v tomto roku zosúladil minulosť, prítomnosť a budúcnosť v jednej akcií. Tradície, dnešné presadenie, záruka budúcnosti v školstve.

red

Medzinárodný festival tradičnej ľudovej kultúry

Folklórne slávnosti pod Poľanou Detva sa uskutočňujú každoročne - druhý júlový víkend pravidelne od roku 1966. Od roku 1990 je hlavným organizátorom podujatia mesto Detva. 12.-14.07. 2013 Detva - jeden z najsvojrázneších a etnograficky najbohatších regiónov Slovenska - naplno ožívala hudbou, spevom, tancom a sviatočnou atmosférou. Ponúkala bohatstvo a krásu ukrytú v ľudových tradíciách. Programovú skladbu tvoria rôzne typy programov zamerané na regionálne, hudobno-spevné a tanečné špecifiká, interpretáciu, kalendárny a obradový folklór, tvorbu v kolektívoch, ako aj medzigeneračnú transmisiu kultúrnych hodnôt. Festival je výnimočný tým, že jeho súčasťou je od roku 1974 Krajanská nedeľa, program Slovákov žijúcich v zahraničí. Každoročne sa festivalu zúčastňuje približne 9 -10 folklórnych súborov a skupín Slovákov z rôznych krajín sveta. V tomto roku Maďarsko zastupoval na javisku Folklórny súbor z Pišpeku, ktorí predniesli lokálny zvyk v scéniskej podobe. V stanoch, v rámci sprievodnom programe Jarmoku tradičných ľudových remesiel prezentovali dolnozemské ručné práce členovia čabianskeho výšivkárskeho krúžku Rozmarín.

red

Ďalšie akcie regiónu v júli:

24.06.-14.07.	Slovenský tábor v Gerendáši
19.07.	Zúčastnenie sa Horenky a Rosičky z Kétšoproňu v rumunskom Kisiratoši na stretnutí spevokolov a citaristov
20-27.07.	Na IX. čabianskom medzinárodnom umeleckom tábore sa zúčastnil aj Slovák Peter Timečko
28.-29.07.	Telekgerendášski Slováci v Banke

GRATULUJEME

V mene redakcie Čabäna a pracovníkov Domu slovenskej kultúry blahoželáme našej šéfke Anne Istvánovej 58. narodeninám a Alžbete Ancsinovej 80. narodeninám. Narodili sa v jeden deň 03.07.

Čabän
Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia

Vydavateľ: Čabianska organizácia Slovákov
Za vydávanie zodpovedajú
predseda ČOS Michal Lásik
a úradujúca predsedníčka Anna Istvánová
(redaktorka Čabäna)
Adresa redakcie:
Dom slovenskej kultúry
5600 BékešskáČaba, Námestie Kossutha 10
Tel., fax: (66) 321-771, (66) 441-750
www.slovak.hu
E-mail: szlovakhaz@gmail.com
Fotografie: Redakcia
Sadzba, grafická úprava, tlačiareň:
Progresszív Nyomda Kft.,
Békéscsaba, Erkel u. 2.
Náš mesačník vychádza bezplatne,
v náklade 500 výtlačkov, s finančnou podporou
Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí
ISSN 1588-3256